

- Observator Cultural - <https://www.observatorcultural.ro> -

Triptic iconic avangardist românesc

Posted By *Florin COLONAȘ* On octombrie 27, 2017 @ 10:53 am In | [No Comments](#)

Purtat preț de o oră de autobuzul care leagă marea poartă aeriană de la Roissy-Charles de Gaulle de Piața Operei, recapitulez vizitele anterioare la FIAC (Tîrgul Internațional de Artă Contemporană), găzduit de fiecare dată în „uzina” de expoziții de la Grand Palais. Ieșind din adîncul stației de metrou Champs Elysée-Clemanceau, mă las dus de masa mișcătoare a celor care au părăsit garnitura elegantă a metroului liniei cu numărul 1. Ieșit la suprafață, mă uit cu nesaț la enormele reclame ale expozițiilor temporare: *Gauguin-alchimistul* și cea a fotografului american Irving Penn, găzduite în acest moment de Grand Palais. Oricît ai fi de grăbit și oricît de preocupat să vizitezi un anume obiectiv din interiorul edificiului, nu poți rezista să nu faci o plimbare pe trotuarul lat, dar aglomerat, de-a lungul fațadei, pentru a lua pulsul evenimentului. Aleg totuși trecerea pietonală și traversez, preferînd defilarea pe trotuarul mai liber al Petit Palais-ului, gazdă, și acesta, a numeroase expoziții simultane, de colecții sau temporare. Ambele palate, împreună cu Podul Alexandru al III-lea, au fost date în folosință cu prilejul Expoziției Universale de la 1900, constituind un remarcabil ansamblu al marelui oraș, veritabil punct de atracție turistică și un prestigios centru al activităților cu specific cultural.

[1]

Grand Palais, imagine generală

[2]

Mulțimea de vizitatori, aflată sub bannerele imense ale tîrgului de artă, așteaptă disciplinată, la coadă, împărțită, în mai multe coloane, de gardurile metalice, sub privirile atente ale celor ce supraveghează. Timpul de așteptare nu e deloc scurt, biletul nu este ieftin, dar interesul este enorm. Prezintă legitimația unui agent, care îmi indică: „Presa, la primul stîlp!”. Ca de obicei: formalități scurte, controale duble la intrare.

Galeriile mapamondului au venit aici cu ce au mai bun. Sînt prezente 190 de galerii, din 30 de țări. Sînt expuse: desene și picturi ale maeștrilor consacrați, fotografii vechi și noi, sculpturi în cele mai diferite tehnici, artă digitală, cărți și publicații de referință pentru domeniul artelor vizuale. Costul unui stand pentru cele patru zile (19-22 octombrie) echivalează cu prețul unei garsoniere, la noi. Dar nu este important să ai banii, trebuie să ai o cotă pentru a fi admis ca participant. Am ajuns la FIAC pentru a descoperi urme ale artei noastre. În anii trecuți am găsit lucrări de pictură (Brauner, Herold), fotografii

Dolfi Trost, din ciclul *Vaporizări* (Brâncuși) sau pe Mircea Cantor, care obținuse Premiul anual „Marcel Duchamp”. Cu acel radar al entuziasmului, caut o serie de galerii pariziene – Minotaure, Le yeux fertiles, Galerie des année 1900-2000 –, care, în anii trecuți, aveau elemente ale artei noastre. Deocamdată, nimic. La un moment dat, zăresc un fragment dintr-un tablou cunoscut. Inima își grăbește ritmul mai abitir decât pasul meu. Nu este numai o lucrare, ci mai multe, pictură și grafică, ba și o fotografie făcută de Brâncuși. Surpriza este furnizată de o galerie de peste ocean, cunoscută pentru promovarea artei est-europene, atât la marile târguri, Maastricht, Basel, Paris, cât și în propriul sediu, de la New York, numele UBU fiind, el însuși, un bun reper în ilustrarea preocupărilor galeriei. De altfel, în 1998, la UBU s-a prezentat o veritabilă expoziție de avangardă românească.

În standul UBU se desfășoară un adevărat spectacol avangardist. O lucrare-portet a lui Alexander Archipenko, grafică de cehul Karel Teige (cel care a condus revista *Pásmo*), bulgarul Ghiorghe Papazoff, lucrări ale unor artiști polonezi, afișul georgianului Iliazd, pentru *H2SO4*, fotografiile distorsionate de nuduri feminine ale maghiarului André Kertész, ca și o fotografie a maestrului de la Hobița. Ce reprezintă ea? Imaginea *Coloanei Infinitului*, varianta confecționată din lemn, care a fost montată în curtea unui alt fotograf, celebrul Edward Steichen, și căreia, atunci când a fost scoasă din pământ, i se va amputa „o șchioapă”, ca să intre sub acoperișul din Impasse Ronsin. Există și o dedicație pe imaginea aceasta fotografică către o distinsă soprană și profesoară de canto, Claire Croiza. Avem o imagine avangardistă de ansamblu în care piesele de artă românească alcătuiesc nucleul minunat al acestui florilegiu.

[3]

Coloana Infinitului, lucrare în lemn, fotografie de Constantin Brâncuși

Am în față opere cu valoare iconică pentru arta vizuală românească de cea mai bună speță modernistă. Nu-mi vine să cred că revăd lucrări pe care le cunosc din alte expoziții, așa că încerc să alcătuiesc un cât mai complet excurs expozițional printr-o combinație a vizualizărilor respectivelor piese de pe diferitele simeze, cu cercetarea unor fișe documentare referitoare la opera celor trei avangardiști care le-au dat viață.

Lucrarea lui Marcel Iancu, o construcție nonfigurativă, este nesemnată și nedatată, avînd titlul prezumtiv: *Marină*. Este sigur că a aparținut medicului familiei Iancu, care a fost, de altfel, primul proprietar. În componenta cromatică predomină acel albastru specific artistului, culoarea sa preferată. A figurat în expoziția de Artă Nouă a *Contemporanului*, din anul 1927, în cadrul triadei Iancu-Milița Petrașcu-Alexandru Brătășanu, avînd nu mai puțin de 44 de tablouri. Unde or fie ele, astăzi? Urmează o nouă etapă, modernă, a expunerii operei: la Los Angeles, itinerată apoi la Haus der Kunst din München (ambele în 2002), după care a figurat în cadrul expoziției dedicate lui Marcel Iancu la Essen, într-un important muzeu, Volkwang Museum, în anul 2003, iar un an mai târziu va fi

prezentată la o altă expoziție dedicată marelui arhitect, pictor, grafician și teoretician al arhitecturii care a fost Iancu, de data aceasta la Rotterdam, la Kunsthall.

Spre deosebire de prima operă prezentată, lucrarea lui M.H. Maxy este semnată și datată: 1923 și este lucrată în ulei pe carton, ca și lucrarea lui Marcel Iancu. A fost concepută la Berlin, în acel stagiu de perfecționare din 1922-1923, când Maxy a frecventat atelierul lui Arthur Segal. Pictura a figurat în expoziția Maxy, cea de-a 118-a manifestare a prestigioasei galerii berlineze *Der Sturm*, condusă de poetul, muzicianul și estetul Herwarth Walden. Tabloul va figura și în expoziția *Sturm 119 – Gesamtschau*, expoziție colectivă, în care se alătură pe simeză unor opere ale unor mari maestri ai avangardei mondiale. În decembrie 1923, expus fiind într-o expoziție constructivistă română, scriitorul B. Fundoianu cumpără tabloul și-l transportă la Paris, punându-l în valoare în locuința sa. O fotografie din epocă, din 1931, ni-l prezintă pe perete, secvență în care Geneviève (soția scriitorului) este immortalizată croșetînd. Pe fundal apare proiectată o treime din respectiva operă, împreună cu două imagini ale unor lucrări ale prietenului Victor Brauner, unul reprezentînd portretul mamei pictorului, iar cel de-al doilea un peisaj din prima perioadă expresionistă, lucrări despre care astăzi nu se mai știe nimic, nici chiar de către ilustrul expert Samy Kinge...

[4]

Marcel Iancu, *Marina*

După tragicul sfârșit al lui Fundoianu, la Auschwitz, tabloul ajunge la un alt scriitor român de avangardă, stabilit în Franța, Claude Sernet (Mihail Cosma), iar după decesul acestuia, la sora sa, Colomba, apoi, după un traseu cât de poate de labirintic, este redescoperit în 1998. Trebuie menționat faptul că, în această perioadă de „nonvizualizare”, va fi menționat în enciclopedia în două volume, *Anii 20*, elaborată de Anne Bony. Bucuria revederii este împlinită prin expunerea în două expoziții de avangardă la Ost Deutsche Galerie din Regensburg (Germania) și Kunsthall, din Rotterdam (Olanda), ambele desfășurându-se sub emblema *Rumänische Avantgarde*, după care revine la aceeași instituție culturală din marele port al Olandei, Rotterdam, în cadrul tematic *M.H. Maxy, ein Integraler Künstler*. În același an, regăsim lucrarea și în Galerie Antikariat Günther Linke din Berlin, în cadrul unei expoziții *Maxy*, iar în 2007, va fi alături de alte piese din creația sa (desene, metal bătut, țesături, sticlă, mobilier, colecția completă a revistei *Integral* – 15 numere), la care se adaugă cele cinci volume-capodoperă ale cărților din colecția *Integral*, în casa-atelier a lui Oskar Schlemmer, din campusul Bauhaus-Dessau. În perioada stagiului berlinez și a participării la Galeria Der Sturm, Maxy va ajunge în punctul inițial al mișcării Bauhaus, la Weimar, într-o simplă

vizită turistică. Drumul „artistic” parcurs de la Sturm la Bauhaus a durat opt decenii, dar va confirma valoarea unui avangardist integralist european. Despre această călătorie există un film substanțial făcut de TVR, care însă zace în arhivele mării televiziuni naționale.

Drept o încununare a valorii artistului român, cu ocazia Centenarului mișcării Der Sturm, în grandioasa expoziție organizată de Muzeul Von Heydt, din Wupperthal (Germania), reîntîlnim valoroasa operă constructivistă, care a fost de asemenea expusă și într-o expoziție a unui alt mare constructivist, germanul Erich Buchholz, un cunoscut din perioada berlineză, expus la *Museum für Konkrete Kunst* din Ingolstadt (Germania), în anul 2014. Reproducerea tabloului în cataloagele din 1997 și 2003 (*Der Internationale Künstler*) nu este decît o urmare firească a impresionantului palmares artistic-expozițional. Ar mai fi de subliniat faptul că este singura piesă a lui Maxy, din expoziția de la Sturm, aflată într-o colecție personală.

Cea de-a treia lucrare este opera lui Victor Brauner. Un tablou de 94×66 cm, ulei pe pînză, o lucrare constructivistă ca și celelalte două, avînd în centru tema publicației avangardiste *Punct*. Lucrarea nu este semnată și nici datată, dar a fost expertizată de incontestabilul specialist Samy Kinge. Să nu uităm că revista *Punct* este una de mare prestigiu, unde, alături de Brauner, au colaborat Marcel Iancu, Mihail Cosma, Maxy, Hans Mattis Teutsch, Milița Petrașcu, Ilarie Voronca, Ștefan Roll, ca și o serie de artiști străini, francezi sau belgieni. Revista condusă de Scarlat Callimachi, supranumit „Prințul roșu”, a apărut în 16 numere, între noiembrie 1924 și mai 1925, redacția fiind alcătuită din Victor Brauner și Ștefan Roll. Publicația a apărut ca o alternativă la *75HP*, care, cu toate că a apărut doar într-un singur număr (redactori fiind Brauner și Ilarie Voronca), rămîne bastionul avangardei românești.

[5]

Victor Brauner, Compoziție cu Punct

Care sînt argumentele paternității brauneriene asupra pînzei cu subiectul *Punct*? Trebuie să amintim că există un desen pregătit pentru compoziție (expus, de asemenea), semnat și datat

1924, purtînd titlul *Construcție. Quod erat demonstrandum!* După o participare la prima expoziție a *Contimporanului* în 1924, tabloul a rămas în colecția familiei, fiind redescoperit în ultimul deceniu. Și pentru a fi sărbătoarea avangardistă completă, respectivul galerist a considerat necesară prezența a trei lucrări color, semnate Dolfi Trost, din ciclul *Vaporizări*. Alături, o grafică, dintr-un cilcu pictopoetic, cu tentă erotică, din care descifrăm: „femeia spermatooree, femeia spermatozoidă ca oomidă”. Textul îi aparține lui Dan Faur (autorul volumului *Bust*), iar desenul lui Jules Perahim.

O adevărată reverie avangardistă, de care mă despart greu, continuîndu-mi traseul prin lumea de basm a celor o mie și una de minunății zîbind de pe simeze.

[6]
Maxy,
Compoziție

[6] Image: http://www.observatorcultural.ro/wp-content/uploads/2017/10/MAXI_1_WR.jpg

Article printed from Observator Cultural:
<https://www.observatorcultural.ro>

URL to article:
<https://www.observatorcultural.ro/articol/triptic-iconic-avangardist-romanesc/>

URLs in this post:

[1] Image: <http://www.observatorcultural.ro/wp-content/uploads/2017/10/Grand-Palais-imagine-generală.jpg>

[2] Image: <http://www.observatorcultural.ro/wp-content/uploads/2017/10/Dolfi-Trost-Vapozizari.jpg>

[3] Image: <http://www.observatorcultural.ro/wp-content/uploads/2017/10/Coloana-Infinitalui-Icurare-in-lemn-fotografie-Brancusi.jpg>

[4] Image: <http://www.observatorcultural.ro/wp-content/uploads/2017/10/Marcel-Iancu-Marina.jpg>

[5] Image: <http://www.observatorcultural.ro/wp-content/uploads/2017/10/Victor-Brauner.jpg>

Copyright © 2015 Observator Cultural. All rights reserved.